

RP 361/2014 rd

Regeringens proposition till riksdagen om godkännande av överenskommelsen om ändring av den nordiska konventionen om arv och med förslag till lagar om sättande i kraft av de bestämmelser i överenskommelsen som hör till området för lagstiftningen, om tillämpning av Europaparlamentets och rådets förordning om arv och om ändring av 26 kap. 20 § i ärvdabalken

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att riksdagen godkänner den i Köpenhamn den 1 juni 2012 mellan de nordiska länderna ingångna överenskommelsen om ändring av konventionen om arv, testamente och boutredning. Genom ändringarna görs de bestämmelser i konventionen som gäller tillämplig lag förenliga med de bestämmelser som tillämpas i Europeiska unionen. I propositionen ingår ett förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i överenskommelsen som hör till området för lagstiftningen. Den nämnda lagen avses träda i kraft samtidigt som överenskommelsen vid en tidpunkt som fastställs genom förordning av statsrådet.

I propositionen föreslås dessutom att det stiftas en lag om tillämpning av Europaparlamentets och rådets förordning om arv. I lagen tas in sådana kompletterande bestämmelser om behöriga domstolar och om den myndighet som utfärdar europeiska arvsintyg som tillämpningen av förordningen kräver. I propositionen föreslås det även att en hänvisning till förordningen fogas till ärvdabalken. Lagarna avses träda i kraft den 17 augusti 2015.

Propositionen hänför sig till tilläggsbudgetpropositionen för 2015 och avses bli behandlad i samband med den.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÄN MOTIVERING	3
1 NULÄGE	3
1.1 Nationella bestämmelser	3
1.2 Internationella överenskommelser som är bindande för Finland när det gäller internationella arv	3
1.3 Europeiska unionens arvsförordning	3
1.4 Behov att ändra den nordiska konventionen om arv	5
2 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	5
2.1 Överenskommelse om ändring av den nordiska konventionen om arv	5
2.2 Europeiska unionens arvsförordning	5
2.2.1 Behov av reglering	5
2.2.2 Domstol som fastställer en utländsk dom	5
2.2.3 Det europeiska arvsintyget	6
3 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	7
3.1 Samhälleliga konsekvenser	7
3.2 Ekonomiska konsekvenser och konsekvenser för myndigheterna	7
4 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	8
DETALJMOTIVERING	10
1 ÖVERENSKOMMELSENS INNEHÅLL OCH FÖRHÅLLANDE TILL LAGSTIFTNINGEN I FINLAND	10
1.1 Överenskommelse om ändring av den nordiska konventionen om arv	10
1.2 Tillämpning av den nordiska konventionen om arv i Finland	11
2 LAGFÖRSLAG	11
2.1 Lag om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i överenskommelsen om ändring av den nordiska konventionen om arv, testamente och boutredning	11
2.2 Lag om tillämpning av Europaparlamentets och rådets förordning om arv	11
2.3 Lag om ändring av 26 kap. 20 § i ärvdabalken	12
3 IKRAFTTRÄDANDE	13
4 BEHOVET AV RIKSDAGENS SAMTYCKE SAMT BEHANDLINGSORDNING ..	13
LAGFÖRSLAG	14
1. Lag om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i överenskommelsen om ändring av den nordiska konventionen om arv, testamente och boutredning	14
2. Lag om tillämpning av Europaparlamentets och rådets förordning om arv	14
3. Lag om ändring av 26 kap. 20 § i ärvdabalken	15
BILAGA	17
PARALLELLTEXT	17
3. Lag om ändring av 26 kap. 20 § i ärvdabalken	17
FÖRDRAGSTEXT	18
Överenskommelse mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om ändring av konventionen mellan Finland, Danmark, Island, Norge och Sverige undertecknad i Köpenhamn den 19 november 1934 om arv, testamente och boutredning	18

ALLMÄN MOTIVERING

1 Nuläge

1.1 Nationella bestämmelser

Nationella bestämmelser om internationell arvsrätt finns i 26 kap. i ärvdabalken (40/1965). I kapitlet föreskrivs om finska domstolars internationella behörighet, om lag som ska tillämpas på ärvande samt om boutredning och arvsifte. I ärvdabalken finns däremot inte bestämmelser om erkännande eller verkställbarhet av utländska lösningar som gäller arv. De bestämmelser i ärvdabalken som hör till området för den internationella privaträtten trädde i kraft den 1 mars 2002. Dessa bestämmelser tillämpas inte, om arvlåtaren hade avlidit innan bestämmelserna trädde i kraft.

1.2 Internationella överenskommelser som är bindande för Finland när det gäller internationella arv

Den i Köpenhamn den 19 november 1934 mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige ingångna konventionen om arv, testamente och boutredning, nedan *den nordiska konventionen om arv*, trädde i kraft den 1 januari 1936 (FördrS 21/1935). Konventionen omarbetades senast år 1975 (FördrS 36/1976). Konventionen är indelad i fyra delar. I den första delen finns bestämmelser om tillämplig lag i frågor som gäller arv, testamente och oskiftat dödsbo. I den andra delen finns bestämmelser som gäller den avlidnas skulder. I den tredje delen finns bestämmelser om behörighet i frågor som gäller boutredning, avvittring och arvsifte. I den fjärde delen finns allmänna bestämmelser, bl.a. en bestämmelse om ömsesidigt erkännande och verkställighet av dom eller medling vid arv.

Finland är part i 1961 års Haagkonvention om lagkonflikter i fråga om formen för testamentariska förordnanden (FördrS 77/1976). I konventionen finns bestämmelser om tillämplig lag när det gäller formkrav på testamente och återkallande av testamente. I överenskommelsen mellan Finland och Sov-

jetunionen om rättshjälp (FördrS 48/1980) finns en bestämmelse om principen om likställighet i arvsfrågor och när ett testamente till sin form ska anses vara giltigt. Överenskommelsen tillämpas i relationerna mellan Finland och Ryssland samt mellan Finland och Ukraina. Finland har ingått en motsvarande överenskommelse om rättshjälp med Ungern (FördrS 40/1982). Även i den överenskommelse om rättshjälp som Finland ingått med Polen (FördrS 68/1981) finns en bestämmelse om principen om likställighet i arvsfrågor.

1.3 Europeiska unionens arvsförordning

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 650/2012 om behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt godkännande och verkställighet av officiella handlingar i samband med arv och om inrättandet av ett europeiskt arvsintyg, nedan *Europeiska unionens arvsförordning* eller *förordningen*, antogs den 4 juli 2012. Förordningen trädde i kraft den 16 augusti 2012. Förordningen börjar tillämpas fullt ut den 17 augusti 2015. Bland annat den information som avses i artiklarna 77 och 78 skulle medlemsstaterna dock senast den 16 november 2014 sända till kommissionen.

Förordningen tillämpas på arvsfrågor med gränsöverskridande konsekvenser. I förordningen finns bestämmelser om domstols behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställbarhet och verkställighet av domar samt officiella handlingar. Genom förordningen införs dessutom ett europeiskt arvsintyg. Förordningen tillämpas endast på ärvande efter personer som avlidit den 17 augusti 2015 eller därefter.

I förordningen beaktas olika system som tillämpas i arvsfrågor i medlemsstaterna. Därför har man i artikel 3.2 i förordningen gått in för ett brett domstolsbegrepp. Begreppet täcker inte bara domstolar som sköter rättskipningsuppgifter i ordets egentliga bemärkelse, utan också andra myndigheter och experter inom rättsområdet som utövar rättsliga funktioner i vissa arvsfrågor genom de-

legering från en domstol eller som agerar under kontroll av en rättslig myndighet. Bestämmelserna om behörighet i förordningen är bindande för alla domstolar som definieras i förordningen.

För att dessa andra myndigheter och experter inom rättsområdet ska kunna definieras som sådana domstolar som avses i förordningen förutsätts det i förordningen att dessa instanser förmår ge garantier för sin egen opartiskhet och för parternas rätt att bli hörda. Dessutom förutsätts det att ändring kan sökas i deras beslut eller att översyn av beslutet kan begäras vid en rättslig myndighet och att beslutet har samma rättskraft och effekt som ett beslut av en rättslig myndighet i samma ärende. Medlemsstaterna ska meddela kommissionen om vilka dessa andra myndigheter och experter inom rättsområdet är i enlighet med artikel 79 i förordningen. Kommissionen utarbetar utifrån medlemsstaternas information en förteckning som publiceras på bl.a. kommissionens internetsidor.

I Finland avgörs tvistiga arvsfrågor så att en domstol på ansökan förordnar en skiftesman att förrätta skiftet. Skiftesmannen kan betraktas som ett organ som genom ett bemyndigande av en domstol utför en rättskipningsuppgift. Enligt 23 kap. 4 § i ärvdabalken ska rätten på ansökan förordna en lämplig person till skiftesman. Enligt rättspraxis och rättslitteraturen avses med lämplig såväl yrkesskicklighet som opartiskhet. Parternas rätt att bli hörda är en naturlig del av det arvs-kiftesförfarande som leds av skiftesmannen och där skiftesmannens uppgift är att försöka få delägarna att komma överens om skiftet. Skiftesmannen bestämmer tid och plats för arvs-kiftet och kallar bevisligen delägarna till förrättning. Ett beslut av en skiftesman får överklagas hos en domstol genom att klandra det skifte som skiftesmannen förrättat inom sex månader. Om skiftet inte klandras inom utsatt tid, vinner det laga kraft. En skiftesman som förordnats av domstol kan betraktas som en sådan domstol som avses i artikel 3.2 i förordningen och Finland har lämnat kommissionen den information som gäller detta.

I artikel 75 i förordningen föreskrivs om förordningens förhållande till gällande internationella konventioner. Enligt artikel 75.2 tillämpas fortfarande de bestämmelser i

Haagkonventionen av den 5 oktober 1961 som gäller lagkonflikter i fråga om formen för testamentariska förordnanden i de medlemsstater som är part i konventionen när det gäller testamentens formella behörighet i stället för artikel 27 i förordningen. Finland är part i konventionen och i vårt land tillämpas på testamentens form således lagen om godkännande av vissa bestämmelser i konventionen om lösning av lagkonflikter i fråga om formen för testamentariska förordnanden och om tillämpning av konventionen (835/1976).

I artikel 75.3 i förordningen föreskrivs om det undantag som gäller Finland och Sverige. Enligt undantaget i artikeln kan Finland och Sverige tillämpa den nordiska konventionen om arv till den del konventionen föreskriver om a) regler avseende förvaltningen av dödsboet såsom anges i konventionen och medverkan av myndigheter i de fördragsslutande staterna, och b) enklare och snabbare förfaranden för erkännande och verkställighet av domar i samband med arv. Punkt a i undantaget gör det möjligt att tillämpa artikel 19 och 22 i den nordiska konventionen om arv i fall som hör till tillämpningsområdet för konventionen. I dessa artiklar bestäms det om vilken stats lag som tillämpas på förfarandet vid boutredning och arvs-kifte, samt om sådan handräckning som behövs mellan de fördragsslutande staterna vid boutredning. Enligt artikel 19 tillämpas lagen i den fördragsslutande stat där den döde hade sin hemvist. Undantaget i artikel 75.3 b gäller förfaranden mellan Finland och Sverige för erkännande och verkställighet av sådana domstolsdomar som hör till området för den nordiska konventionen om arv. På grund av artikel 28 i den nordiska konventionen om arv tillämpas på verkställighet av nämnda domstolsdomar lagen om erkännande och verkställighet av nordiska domar angående privaträttsligt anspråk (588/1977). Om det är fråga om verkställighet i Finland av en sådan domstolsdom som meddelats i Island, Norge eller Danmark och som hör till området för den nordiska konventionen om arv, tillämpas i överensstämmelse med artikel 75.1 i förordningen den nordiska konventionen om arv och vidare den ovan nämnda verkställighetslagen.

1.4 Behov att ändra den nordiska konventionen om arv

En grupp experter på nordisk familjerätt fick 2007 ett uppdrag av det nordiska ministerrådet att bereda ett förslag till omarbeting av den nordiska konventionen om arv, eftersom det ansågs att konventionen delvis var föråldrad. Överenskommelsen om ändring av den nordiska konventionen om arv under-tecknades i Köpenhamn den 1 juni 2012.

Till sitt innehåll gäller överenskommelsen om ändring av den nordiska konventionen om arv framför allt lagvalsregler. Finland och Sverige ska tillämpa de bestämmelser om tillämplig lag som överensstämmer med Europeiska unionens arvsförordning. Genom överenskommelsen om ändring av konventionen ändras bestämmelserna om tillämplig lag i den nordiska konventionen om arv så att de till sitt innehåll motsvarar bestämmelserna i Europeiska unionens arvsförordning, varvid det är möjligt att bevara en nordisk likställighet.

2 Målsättning och de viktigaste förslagen

2.1 Överenskommelse om ändring av den nordiska konventionen om arv

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner den överenskommelse som avser att ändra den nordiska konventionen om arv. Det föreslås att överenskommelsen om ändring av konventionen sätts i kraft på sedvanligt sätt genom en s.k. blankettlag.

2.2 Europeiska unionens arvsförordning

2.2.1 Behov av reglering

I denna proposition föreslås även sådana kompletterande bestämmelser som tillämpningen av Europeiska unionens arvsförordning förutsätter, eftersom vissa frågor i förordningen är beroende av nationell lagstiftning. Som förordning är Europeiska unionens arvsförordning till alla delar bindande och direkt tillämplig i alla medlemsstater. Förordningen får inte skrivas om eller på något annat sätt införlivas i nationell lagstiftning.

Förordningen får inte heller förklaras eller preciseras genom nationell reglering. I överensstämmelse med detta kompletteras genom den föreslagna lagstiftningen bestämmelserna i förordningen endast till den del som det är nödvändigt.

2.2.2 Domstol som fastställer en utländsk dom

I förordningen finns bestämmelser om erkännande av och verkställbarhetsförklaring i fråga om domar som meddelats i medlemsstaterna. Den behöriga domstolen bestäms enligt nationell lagstiftning. Den behöriga myndigheten ska anmälas till kommissionen i enlighet med artikel 78 i förordningen.

När den behöriga myndigheten övervägs kan det funderas på en koncentrerad av ärendena till en eller några myndigheter, eller ett decentraliserat system. Det att ärendena är så få kan tala för koncentrerad. Däremot är det skäl att granska situationen i förhållande till själva förfarandet och nationella arrangemang enligt övriga motsvarande instrument.

Förfarandet med erkännande och verkställbarhetsförklaring enligt förordningen är i det stora hela likadant som i övriga rättsakter som Europeiska unionen antagit på privaträttens område, dvs. ett beslut om fastställelse meddelas utan att motparten hörs och ändring söks inom 30 dagar från delgivningen av beslutet. Även grunderna för vägran är i förordningen liknande till innehållet och lika begränsade som i övriga förordningar som Europeiska unionen antagit på privaträttens område. Därmed har lagtillämparen lämnats endast liten prövningsrätt. Också verkställbarheten hos domar som getts med stöd av den nordiska konventionen om arv, liksom även hos andra nordiska domar som gäller privaträttsliga anspråk, avgörs i första rättsinstans i ett liknande summariskt förfarande enligt vad som föreskrivs i lagen om erkännande och verkställighet av nordiska domar angående privaträttsligt anspråk.

I de kompletterade bestämmelser som gäller nämnda unionsförordningar och i de nationella bestämmelser som gäller nordiska överenskommelser har man stannat för ett decentraliserat system, dvs. tingsrätterna är

behöriga myndigheter. Fastställandet av utländska beslut på privaträttens område har koncentrerats till en enda domstol endast i fråga om andra beslut än sådana som avses i Europeiska unionens förordningar eller i nordiska överenskommelser. Regeringens proposition RP 231/2014 rd gäller behandlingsordningen för ansökningar som avser sistnämnda ärenden. I propositionen föreslås det att första instans för behandlingen av sådana ärenden ska vara Helsingfors tingsrätt i stället för Helsingfors hovrätt.

En koncentration av fastställandet av utländska beslut enligt Europeiska unionens arvsförordning till en eller några domstolar skulle avvika från den systematik som det redogörs för ovan. En eventuell koncentration ska bedömas såsom en del av en större helhet och med beaktande av hela systemet, och inte med tanke på ett enskilt instrument. En dylik helhetsbedömning görs lämpligen i ett annat sammanhang.

Av dessa orsaker föreslås det i propositionen att tingsrätterna ska vara behöriga domstolar i ärenden som gäller fastställande av utländska beslut som hör till tillämpningsområdet för förordningen. Ändring i tingsrättens beslut söks hos hovrätten. För att ändring ska kunna sökas hos högsta domstolen krävs bevärrstillstånd.

2.2.3 Det europeiska arvsintyget

För att underlätta skötseln av gränsöverskridande arvsfrågor införs genom förordningen en enhetlig handling, dvs. det europeiska arvsintyget. Intyget upprättas på en av kommissionen fastställd blankett och med hjälp av det kan arvingen eller testamentstagaren, testamentsexekutorn eller förvaltaren av dödsboet bevisa sin ställning eller sin befogenhet i en annan medlemsstat. Till exempel en arvinge kan använda intyget för att bevisa den andel av kvarlåtenskapen som tillkommer honom eller henne och förvaltaren av dödsboet kan med hjälp av intyget bevisa sin befogenhet i ärenden som gäller boförvaltning. Det är inte obligatoriskt att använda intyget, och en person kan bevisa sin ställning i en annan medlemsstat även på nå-

got annat sätt, t.ex. genom att uppvisa en domstolsdom i ärendet.

Intyget är giltigt i alla medlemsstater utan särskilt förfarande. Det ska antas att arvsintyget på ett korrekt sätt visar omständigheter som har fastställts enligt den lag som är tillämplig på arvet eller enligt annan lag som är tillämplig på vissa delar av det. Intygets rättskraft gäller dock inte frågor som inte omfattas av förordningens tillämpningsområde, t.ex. frågor som gäller fastställande av faderskap eller huruvida en viss egendom har tillhört arvlåtaren. Den som utifrån de uppgifter som fastställts i intyget betalar avgifter eller överlåter egendom till den som i intyget berättigas till detta förvärvar godtrosskydd. Samma gäller den som har fått egendom som hör till kvarlåtenskapen av den som enligt intyget hade rätt att bestämma över egendomen.

Det europeiska arvsintyget är också en handling utifrån vilken uppgifter gällande förvärvat egendom kan införas i ett behörigt register i en medlemsstat. Intyget kan godkännas t.ex. vid inskrivningsförfarandet gällande ett lagfartsärende såsom en utredning av vilka som är delägare i dödsboet. Å andra sidan har införandet av sådana rättigheter som hänför sig till lös eller fast egendom i register och konsekvenserna av detta lämnats utanför tillämpningsområdet. Vid inskrivningsförfarandet kan således även övriga handlingar krävas i enlighet med nationell lagstiftning.

Intyget utfärdas i den medlemsstat vars domstolar är behöriga i arvsfrågor. Den myndighet som utfärdar intyget kan vara antingen en domstol som fastställs i artikel 3.2 i förordningen eller någon annan myndighet som enligt nationell lag är behörig att handlägga arvsfrågor. Medlemsstaterna ska i enlighet med artikel 78 meddela vilka myndigheter som är behöriga att utfärda intyget.

Av de myndigheter som i Finland sköter arvsfrågor finns det främst två alternativ att välja till myndighet som ska utfärda arvsintyget: tingsrätten eller magistraten. Ett av målen med reformen av rättsvården är att domstolarna inte ska behandla sådana ärenden som utan att rättssäkerheten äventyras kan avgöras inom förvaltningen eller vid alternativa förfaranden för att lösa tvister. När arvs-

intyg utfärdas är det inte fråga om att avgöra en arvsvist, eftersom intyg inte får utfärdas om de omständigheter som ska bevisas har bestridits. Den ostridiga karaktären hos utfärdandet av arvsintyg talar för att uppgiften bättre passar en annan myndighet än tingsrätten.

Magistraterna sköter många sådana ostridiga uppgifter som kan ha betydande rättsverkningar. Magistraterna svarar bland annat för förandet av registret över äktenskapsförordens ärenden och gåvoärenden och registret över ärenden som gäller samboförhållanden. I registren över äktenskapsförordens ärenden och gåvoärenden antecknas uppgifter om avtal om den lag som ska tillämpas på makars förmögenhetsförhållanden, avvitringshandlingar och avtal om uteslutande av giftorätt samt deponeras meddelanden om arvsavsägelse. Dessutom fastställer magistraterna delägaruppgifterna i bouppteckningar. Vid magistraterna utfärdas många olika slags intyg för internationella ändamål. Vid varje magistrat arbetar flera jurister. Magistraterna sköter således redan nu rättsliga uppgifter som även gäller familje- och arvsfrågor och har sådan juridisk sakkunskap som hänför sig till dem.

I propositionen föreslås att magistraten ska vara den myndighet som är behörig att utfärda europeiska arvsintyg. Eftersom antalet ansökningar som gäller intyg i synnerhet i början sannolikt kommer att vara litet kan det vara ändamålsenligt att koncentrera utfärdandet av intyg till en magistrat eller några magistrater. För detta ändamål finns det i lagen ett bemyndigande att utfärda förordning.

I Europeiska unionens förordning föreskrivs särskilt om förfaranden för att rätta, ändra eller återkalla intyg. Dessutom förutsätts det i förordningen att ett beslut av den myndighet som utfärdar intyget kan bestridas. Förfarandet vid ändringssökande är beroende av nationell lagstiftning. Besvär över magistratens beslut anförs allt som oftast på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996), dvs. i princip hos förvaltningsdomstolen. Eftersom de situationer där ett beslut av den myndighet som utfärdar arvsintyg kan bestridas till sin karaktär är sådana att de snarare hänför sig till förfarandet än är materiellt rättsliga, finns det inte någon

orsak att avvika från denna linje. Sålunda föreslås det i propositionen att ändring i ett beslut av magistraten gällande utfärdande av intyg söks genom besvär hos förvaltningsdomstolen.

En part kan innan besvär anförs hos förvaltningsdomstolen i enlighet med artikel 71 i förordningen begära rättelse, ändring eller återkallelse av intyget, om intyget eller någon del av det inte är korrekt. En parts rättssäkerhet eller karaktären hos dessa frågor förutsätter inte att parten ska ha rätt att överklaga ett beslut av förvaltningsdomstolen direkt hos högsta förvaltningsdomstolen. Enligt propositionen förutsätter besvär hos högsta förvaltningsdomstolen således besvärstillstånd.

3 Propositionens konsekvenser

3.1 Samhälleliga konsekvenser

Ikraftträdandet av överenskommelsen om ändring av den nordiska konventionen om arv säkerställer att det gemensamma nordiska avtalssystemet bevaras, om än i en mera begränsad form än i nuläget, och möjliggör fortsättningsvis avtal som gäller arv mellan de nordiska länderna. Ikraftträdandet av överenskommelsen om ändring av den nordiska konventionen om arv innebär även att bestämmelserna i den nordiska konventionen om arv kan tillämpas i de inbördes relationerna mellan Finland och Sverige till den del undantaget i förordningen möjliggör detta. Den kompletterande lagstiftning som gäller tillämpningen av Europeiska unionens arvsförordning gör det möjligt att tillämpa arvsförordningen i Finland.

3.2 Ekonomiska konsekvenser och konsekvenser för myndigheterna

Ikraftträdandet av överenskommelsen om ändring av den nordiska konventionen om arv har inte några ekonomiska konsekvenser.

När Europeiska unionens arvsförordning tillämpas kommer ärenden som gäller erkännande och verkställbarhet av utländska beslut enligt förordningen till de allmänna domstolarna som en ny ärendegrupp. Antalet sådana ärenden kommer dock sannolikt att vara yt-

terst litet och ansökningarna kommer dessutom att fördela sig regionalt på olika domstolar, och därför kan de skötas med nuvarande antal anställda.

Utfärdandet av europeiska arvsintyg är en helt ny myndighetsuppgift. Om utfärdandet av intyg koncentreras till en eller några magistrater och besvärerna i och med detta styrs till endast ett fåtal förvaltningsdomstolar, begränsas konsekvenserna av propositionen till denna del närmast till dessa myndigheter.

Det är svårt att uppskatta de exakta kostnader som utfärdandet av intyg orsakar. Som en utgångspunkt för uppskattningen kan dock tas de ca 50 000 bouppteckningar som årligen skickas till skatteförvaltningen efter personer som avlidit i Finland. Av dessa kan det uppskattas att högst 500 är fall med internationella kopplingar. Ca 200 fall av dem kan vara sådana där det finns behov och vilja att begära ett arvsintyg. Behovet av extra personal för utfärdande av arvsintyg kan grovt uppskattas till ett årsverke. De merkostnader som beror på det kalkylerade behovet av tilläggsresurser från det förordningen börjar tillämpas, dvs. från augusti 2015, till slutet av innevarande år beräknas till ca 45 000 euro. Från och med 2016 blir de årliga merkostnaderna ca 90 000 euro. De kostnader som utfärdandet av intyget föranleder ska fullt ut täckas med den avgift som tas ut för tjänsten.

Någon ny datateknisk tillämpning behöver inte införas för europeiska arvsintyg, eftersom intyget utfärdas på en elektronisk blankett som kommissionen utarbetat. Vid magistraterna pågår dock ett MERP-projekt, som innebär att magistraternas ärendehantering digitaliseras och även att det europeiska arvsintyget beaktas. Elektronisk ärendehantering och betalning införs åren 2015–2016. Arvsintygets handläggningsprocess konstrueras som en del av det MERLIN-system som ingår i MERP-projektet, och därför förutsätter inte införandet av arvsintyget att något nytt system behöver byggas. Enligt en grov uppskattning medför det arbete med att definiera och genomföra systemen som följer av de föreslagna lagstiftningsändringarna merkostnader av engångsnatur på ca 100 000 euro på finansministeriets förvaltningsområde år 2015. Detta beaktas i tilläggsbudgetpropositionen för 2015.

Det kan uppskattas att antalet besvär som anförs över utfärdandet av arvsintyg hos förvaltningsdomstolarna och högsta förvaltningsdomstolen är ytterst litet. De årliga besvärärendena kan således skötas med den nuvarande personalen vid dessa domstolar. De informationskostnader som den nya lagstiftningen föranleder ska även ersättas av statliga medel.

4 Beredningen av propositionen

Överenskommelsen om ändring av den nordiska konventionen om arv bereddes i en samnordisk arbetsgrupp med företrädare från alla nordiska länder. Regeringens proposition har beretts vid justitieministeriet. Ett utkast till proposition utarbetades, och utlåtanden begärdes av totalt 19 olika myndigheter och organisationer. Dessutom bereddes högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen tillfälle att lämna yttrande om betänkandet. Nitton instanser lämnade utlåtanden om utkastet. Utlåtanden lämnades av utrikesministeriet, finansministeriet, Riksdagens justitieombudsman, högsta förvaltningsdomstolen, Helsingfors hovrätt, Åbo hovrätt, Helsingfors förvaltningsdomstol, Helsingfors tingsrätt, Lapplands tingsrätt, Egentliga Finlands tingsrätt, Ålands landskapsregering, Riksfogdeämbetet, Lapplands rättshjälpsbyrå, Helsingfors magistrat, Enheten för styrning och utveckling av magistraterna vid Regionförvaltningsverket i Östra Finland, Lantmäteriverket, Finanssialan Keskusliitto—Finansbranschens Centralförbund ry, Finlands Advokatförbund r.f. och Julkiset Oikeusavustajat ry.

I huvuddelen av utlåtandena föreslogs inga ändringar i propositionen förutom några tekniska preciseringar. Helsingfors hovrätt föreslog att ärenden som gäller erkännande och verkställbarhetsförklaring av beslut enligt arvsförordningen koncentreras till Helsingfors tingsrätt. Även Helsingfors tingsrätt och Lapplands rättshjälpsbyrå lyfte fram ett sådant alternativ att dessa ärenden kunde koncentreras till större tingsrätter eller till en tingsrätt, till exempel Helsingfors tingsrätt. Under beredningen av propositionen har aspekter som anknyter till ett decentraliserat och koncentrerat system bedömts. Av de or-

saker som framförts ovan i kapitel 2.2.2 har det inte ansetts motiverat att ändra på förslaget att utse alla tingsrätter till behöriga myndigheter i ärenden som gäller erkännande och verkställbarhetsförklaring.

Finlands Advokatförbund r.f. föreslog i sitt utlåtande att 26 kap. 20 § i ärvdabalken ändras så, att i paragrafen hänvisas även till Europeiska unionens arvsförordning. Propositionen har till denna del ändrats enligt Advokatförbundets förslag. Dessutom ansåg Advokatförbundet i sitt utlåtande att tingsrätten ska utfärda europeiska arvsintyg i stället för

magistraten. Om det blir magistraten som utfärdar intygen, anser Advokatförbundet att det ska övervägas om ändringssökande aningen ska ske som begäran av avgörande hos tingsrätten eller som en möjlighet att söka ändring i magistratens beslut hos hovrätten. Ovan i kapitel 2.2.3 redogörs det för det förfarande som valts för utfärdande av europeiska arvsintyg samt grunderna för det. De övriga remissinstanserna har inte kritiserat det föreslagna förfarandet, och det har inte ansetts vara motiverat att ändra propositionen till denna del.

DETALJMOTIVERING

1 Överenskommelsens innehåll och förhållande till lagstiftningen i Finland**1.1 Överenskommelse om ändring av den nordiska konventionen om arv**

Genom den överenskommelse som ingicks i Köpenhamn den 1 juni 2012 mellan de fördragsslutande staterna avtalade man om ändring av den nordiska konventionen om arv. Dessa ändringar finns i artikel I i överenskommelsen om ändring av konventionen.

Genom ändringen i artikel 1 i överenskommelsen förtydligas konventionens tillämpningsområde. Enligt artikeln tillämpas konventionen på frågor om arv och testamente efter en person som vid sin död var medborgare och hade hemvist i en fördragsslutande stat. I överenskommelsen bestäms dessutom om prioritet för Europeiska unionens arvsförordning i förhållande till den nordiska konventionen om arv.

I artikel 2 i överenskommelsen finns en huvudregel gällande tillämplig lag som motsvarar artikel 21 i Europeiska unionens arvsförordning. Enligt huvudregeln tillämpas på arv lagen i den fördragsslutande stat där arvlåtaren vid sin död hade hemvist. På samma sätt som i arvsförordningen kan lagen i någon annan fördragsslutande stat tillämpas i undantagsfall, om det av alla omständigheter som hänför sig till fallet framgår att arvlåtaren vid sin död hade en uppenbart närmare anknytning till den andra fördragsslutande staten. I artikel 2 i överenskommelsen beaktas i bestämmelsen om undantag i artikel 75.3 a i arvsförordningen den möjlighet som ges Finland och Sverige att tillämpa överenskommelsens bestämmelser om förfarandet vid förvaltningen av dödsbon i de nordiska länderna. Därför hänvisas det inte i artikeln till arvet "i dess helhet" såsom i artikel 21 i arvsförordningen.

Bestämmelserna om val av tillämplig lag och om formen för lagvalet i artiklarna 3 och 3a i konventionen har ändrats så att de motsvarar artikel 22 i Europeiska unionens arvsförordning. En ny 3b artikel har fogats till

konventionen. Enligt bestämmelsen får den fördragsslutande stat där arvlåtaren hade hemvist vid tidpunkten för lagvalsförordnandet och där arvsförrättas bestämma att förordnandet är verksamt mot arvlåtarens make eller sambo endast om förordnandet meddelas den maken eller sambon. Bestämmelsen togs in i konventionen på initiativ av Norge, och den har ingen betydelse för arvsförrättningen som förrättas i Finland.

Artikel 5 om odelat bo och efterlevande make har upphävts eftersom den är föråldrad och svår att tillämpa. Till följd av denna ändring har även rubriken till del I i konventionen ändrats. Även artiklarna 6 och 7 i konventionen har upphävts. Orsaken till detta är att artikel 6 mister sin betydelse i och med de ändringar som gjorts i artiklarna 1 och 2, och i artikel 7 hänvisas det missvisande till artiklar som senare har ändrats genom en överenskommelse från 2006 om ändring av konventionen om äktenskap (FördrS 105/2008).

Flera av de andra ändringar som gjorts i konventionen följer av de ändringar som gjorts i artikel 2 och 3 i konventionen. Detta gäller arvlåtarens behörighet att upprätta eller återkalla ett testamente (artikel 9), ett arvsavtals bindande verkan (artikel 12) och preskription av rätten att ta arv (artikel 16).

Artikel 15 om förverkande av rätt att ta arv har upphävts, eftersom innehållet i artikeln utifrån artiklarna 2 och 3 anses höra till området för den tillämpliga lagen utan särskilda bestämmelser. Hänvisningen till beslut av domstol gällande oskiftat bo har slopats i artikel 27, eftersom de särskilda bestämmelser som gäller detta slopats även i de bestämmelser som gäller tillämplig lag.

Dessutom har det gjorts sådana ändringar i konventionen som inte ändrar en artikels innehåll, utan uppdaterar en bestämmelse så att den motsvarar t.ex. en förändrad nationell rättslig situation, terminologin eller modernt språkbruk. Ändringarna i artiklarna 8, 10, 11, 17—21, 23 och 24 hör hit. En allmän terminologisk ändring som gjorts i den finskspråkiga ordalydelsen i konventionen är begreppet "kotipaikka" som ändrats till "asuinpaikka" (fortfarande "hemvist" på svenska), för

att motsvara den terminologi som använts i den finskspråkiga versionen av arvsförordningen. Detta är en språklig ändring som inte avser att ändra innehållet i kopplingen. Artiklarna 13, 14, 22, 25, 26, 28 och 29 i konventionen kvarstår oförändrade.

I artikel II i överenskommelsen om ändring av konventionen finns övergångsbestämmelserna för överenskommelsen. Enligt artikeln tillämpas överenskommelsen inte om arvlåtaren dött innan överenskommelsen träder i kraft, och inte heller där efterlevande make suttit i oskiftat bo och den först avlidne maken dött före nämnda tidpunkt. I artikel III i överenskommelsen om ändring av konventionen finns bestämmelser om tillämpningen av överenskommelsen på Färöarna och i Grönland. I artikel IV och V i överenskommelsen om ändring av konventionen finns sedvanliga bestämmelser om tillträde till och deponerande av överenskommelsen. För innehållet i överenskommelsen om ändring av konventionen redogörs också i Nordiska ministerrådets publikation TemaNord 2013:528, med överenskommelsestexten på alla fördragsslutande staters språk som bilaga.

1.2 Tillämpning av den nordiska konventionen om arv i Finland

Ikraftträdandet av överenskommelsen om ändring av den nordiska konventionen om arv förutsätter att Europeiska unionens arvsförordning har börjat tillämpas i sin helhet. Efter det att förordningen träder i kraft tillämpas den omarbetade nordiska konventionen om arv i Finland och Sverige endast till den del undantaget i artikel 75.3 i arvsförordningen tillåter detta, dvs. endast till den del det är fråga om förvaltning av dödsboet och handräckning i anslutning till förvaltningen eller erkännande och verkställighet av domar i samband med arv som getts i ett annat nordiskt land. På alla andra frågor tillämpar Finland och Sverige arvsförordningen. Förordningen är inte bindande för Danmark, och Norge och Island är inte medlemmar i Europeiska unionen, och detta innebär att Danmark, Norge och Island tillämpar den nordiska konventionen om arv. Eftersom bestämmelserna om tillämplig lag är enhetliga förutser man dock inga problem till följd av

att det tillämpliga instrumentet varierar i de fördragsslutande staterna.

2 Lagförslag

2.1 Lag om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i överenskommelsen om ändring av den nordiska konventionen om arv, testamente och boupredning

1 §. Paragrafen innehåller en sedvanlig blankettlagsbestämmelse genom vilken de bestämmelser i överenskommelsen som hör till området för lagstiftningen sätts ikraft genom lag.

2 §. Enligt paragrafen bestäms om ikraftsättandet av de övriga bestämmelserna i avtalet och om ikraftträdandet av lagen genom statsrådets förordning. Lagen är avsedd att träda i kraft samtidigt som överenskommelsen om ändring av konventionen träder i kraft för Finlands del.

2.2 Lag om tillämpning av Europaparlamentets och rådets förordning om arv

1 §. *Beslut om erkännande och verkställbarhet.* I paragrafen bestäms det om vilken domstol som prövar en ansökan om verkställbarhetsförklaring som avses i artikel 45 i Europeiska unionens arvsförordning. Enligt den föreslagna bestämmelsen prövar tingsrätten ärendet. I artikel 45.2 i förordningen anges det vilken domstol som är regionalt behörig och därför behöver det inte bestämmas särskilt om saken.

Paragrafens 2 moment gäller sådana i artikel 39.2 i förordningen avsedda situationer där det huvudsakligen är en tvist utan att det krävs att beslutet ska verkställbarhetsförklaras. Ansökan om erkännande prövas av den tingsrätt inom vars domkrets någon av de parter som beslutet avser är bosatt. Om ingen av de parter som beslutet avser är bosatt i Finland, men det ändå önskas ett avgörande av huruvida beslutet erkänns i Finland, prövas ärendet av Helsingfors tingsrätt. Bestämmelsen motsvarar det arrangemang som

iakttas enligt lagen om erkännande och verkställighet av nordiska domar angående privaträttsligt anspråk (588/1977) och förordningen om verkställighet av nordiska domar angående privaträttsligt anspråk (938/1977).

I artikel 49 föreskrivs det att sökanden och svaranden snarast ska underrättas om det beslut som har meddelats med anledning av ansökan om verkställbarhetsförklaring. I förordningen finns inga bestämmelser om förfarandet vid underrättelse, som alltså bestäms enligt nationell lagstiftning. Bestämmelserna i 8 kap. 31 § 2 mom. i lagen om internationell rättslig hjälp och om erkännande och verkställighet av domar på civil- och handelsrättens område blir tillämpliga. Enligt bestämmelserna svarar tingsrätten för att beslutet delges på det sätt som i 11 kap. i rättegångsbalken föreskrivs om delgivning av stämning (RP 216/2014 rd).

2 §. Sökande av ändring i tingsrättens beslut. Ändring i tingsrättens beslut kan sökas på det sätt som avses i artikel 50 i förordningen. Enligt 25 kap. 1 § i rättegångsbalken söks ändring i tingsrättens avgörande hos hovrätten genom besvär. Därför behöver det inte föreskrivas om saken i detta sammanhang. I ett förfarande enligt artikel 50 i förordningen ska sökande av ändring göras vid fullföljdsdomstolen. Ändring i tingsrättens avgörande söks alltså direkt hos hovrätten utan anmälan om misshöje.

I hovrättens avgörande kan sökas ändring på det sätt som avses i artikel 51 i förordningen. Med stöd av 30 kap. 1 § i rättegångsbalken är högsta domstolen fullföljdsdomstol. Rätt att söka ändring i hovrättens avgörande förutsätter att högsta domstolen beviljar besvärstillstånd.

3 §. Europeiskt arvsintyg. I paragrafen bestäms om vilken instans som är behörig att utfärda ett europeiskt arvsintyg. Av de skäl som anförs i den allmänna motiveringen föreslås det att intyget utfärdas av en magistrat.

För att säkra den sakkunskap som behövs i uppgiften kan det bli nödvändigt att koncentrera utfärdandet av arvsintyg till en magistrat eller några magistrater. För att det ska vara möjligt att genomföra koncentrerandet smidigt, innehåller paragrafen ett bemyndigande att utfärda förordning. Enligt bemyndigandet att utfärda förordning ska närmare bestämmelser

om vilka magistrater som är behöriga i ärenden som gäller utfärdande av europeiska arvsintyg samt om grunderna för fördelningen av behörigheten mellan magistraterna utfärdas genom förordning av finansministeriet. Enligt den föreslagna paragrafen är en förutsättning för detta att koncentrerandet är behövligt för att effektivisera verksamheten.

I artikel 72 i förordningen finns bestämmelser om förfarandet vid sökande av ändring i beslut av den myndighet som utfärdar intyget. Bestridandet kan gälla ett beslut om utfärdande av intyg som avses i artikel 67, rättelse, ändring eller återkallelse av ett intyg som avses i artikel 71 eller hävning av ett arvsintygs rättsverkningar som avses i artikel 73. Enligt förordningen tillämpas nationell lagstiftning på förfarandet för bestridande.

Bestridandet gäller utfärdandet av intyg eller riktigheten hos de anteckningar som gjorts i intyget. Själva arvsärendet avgörs inte innehållsligt. Av denna orsak föreslås det i 3 mom. att ändring i magistratens beslut söks på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen (586/1996), dvs. genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen. På anförande av besvär och behandlingen av dem tillämpas förvaltningsprocesslagen till den del det inte framgår något annat av förordningen. Den behöriga förvaltningsdomstolen bestäms enligt 12 § i förvaltningsprocesslagen. Enligt förslaget förutsätter sökande av ändring i förvaltningsrättens beslut hos högsta förvaltningsdomstolen besvärstillstånd.

4 §. Ikraftträdande. I paragrafen finns en sedvanlig ikraftträdandebestämmelse. Frågan om förordningens tidsmässiga tillämpning avgörs enligt övergångsbestämmelsen i artikel 83 i förordningen. Det är inte nödvändigt att ta in en separat övergångsbestämmelse i lagen som kompletterar förordningen.

2.3 Lag om ändring av 26 kap. 20 § i ärvdabalken

20 §. Det föreslås att paragrafen kompletteras med en hänvisning till förordningen, eftersom den gällande bestämmelsen enligt ordalydelsen inte omfattar Europeiska unionens rättsakter. Det är ändamålsenligt att foga

hänvisningen till paragrafen även av informativa skäl.

3 Ikraftträdande

Enligt artikel IV i överenskommelsen om ändring av konventionen träder överenskommelsen i kraft den första dagen i den andra månaden som följer efter den månad då den sista fördragsslutande staten har deponerat sina godkännande- eller ratifikationshandlingar hos det danska utrikesdepartementet. En förutsättning för ikraftträdandet av överenskommelsen är dock att Europeiska unionens förordning har börjat tillämpas i sin helhet i enlighet med artikel 84 i förordningen. Om förordningen inte har börjat tillämpas nämnda dag, träder överenskommelsen i kraft den dag då förordningen börjar tillämpas i sin helhet.

Målet är att alla nordiska länder deponerar godkännande- eller ratifikationshandlingarna i god tid före den dag då Europeiska unionens arvsförordning börjar tillämpas, varmed den nordiska överenskommelsen om ändring av konventionen och Europeiska unionens arvsförordning börjar tillämpas samma dag, dvs. den 17 augusti 2015.

Enligt 27 § 7 punkten i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) har riket lagstiftningsbehörighet i frågor som gäller arv med de undantag som avses i 10 §. Överenskommelsen om ändring av konventionen innehåller inga bestämmelser som hör till de undantag som omfattas av 10 § och som således skulle höra till landskapet Ålands lagstiftningsbehörighet.

Lagen om tillämpning av Europaparlamentets och rådets förordning om arv och lagen om ändring av 26 kap. 20 § i ärvdabalken föreslås träda i kraft den 17 augusti 2015, när förordningen blir tillämplig till sina huvudsakliga delar.

4 Behovet av Riksdagens samtycke samt behandlingsordning

Enligt 94 § 1 mom. i grundlagen godkänner riksdagen bl.a. sådana fördrag och andra internationella förpliktelser som innehåller bestämmelser som hör till området för lagstift-

ningen. Enligt grundlagsutskottets tolkningspraxis ska en bestämmelse i en överenskommelse anses höra till området för lagstiftningen, om bestämmelsen gäller utövande eller inskränkning av någon grundläggande fri- eller rättighet som är skyddad i grundlagen, om bestämmelsen i övrigt gäller grunderna för individens rättigheter eller skyldigheter, om den sak som bestämmelsen gäller är sådan att det enligt grundlagen ska föreskrivas i lag om den eller om det finns lagbestämmelser om den sak som bestämmelsen gäller eller om det enligt rådande uppfattning i Finland ska lagstiftas om saken. En bestämmelse i en internationell förpliktelse hör till området för lagstiftningen oberoende av om den står i strid eller harmonierar med en bestämmelse som utfärdats genom lag i Finland (GrUU 11/2000 rd, GrUU 12/2000 rd och GrUU 45/2000 rd).

Bestämmelserna i artikel I och II i överenskommelsen om ändring av den nordiska konventionen om arv hör till området för lagstiftningen eftersom man genom dem ändrar den nordiska konventionen om arv som satts i kraft genom lag. De gäller även sådana frågor om vilka det bestäms i 26 kap. i ärvdabalken. Riksdagens samtycke är därför nödvändigt för godkännande av överenskommelsen.

Överenskommelsen om ändring av konventionen innehåller inga sådana bestämmelser som berör grundlagen på det sätt som avses i dess 94 § 2 mom. eller 95 § 2 mom. Enligt regeringens uppfattning kan överenskommelsen således godkännas med enkel majoritet och förslaget till lag om sättande i kraft av överenskommelsen godkännas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan och i enlighet med 94 § i grundlagen föreslås det

att riksdagen godkänner den i Köpenhamn den 1 juni 2012 mellan de nordiska länderna ingångna överenskommelsen om ändring av konventionen om arv, testamente och boutredning.

Samtidigt föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i överenskommelsen om ändring av den nordiska konventionen om arv, testamente och boutredning

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

De bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i den i Köpenhamn den 1 juni 2012 mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige ingångna överenskommelsen om ändring av den i Köpenhamn den 19 november 1934 mellan Finland, Danmark, Island, Norge och Sverige ingångna konventionen om arv, testamente och boutredning

gäller som lag sådana Finland har förbundit sig till dem.

2 §

Om sättande i kraft av de övriga bestämmelserna i överenskommelsen och om ikraftträdandet av denna lag bestäms genom förordning av statsrådet.

2.

Lag

om tillämpning av Europaparlamentets och rådets förordning om arv

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Beslut om erkännande och verkställbarhet

En sådan ansökan om verkställbarhetsförklaring som avses i artikel 45 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 650/2012 om behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt

godkännande och verkställighet av officiella handlingar i samband med arv och om inrättandet av ett europeiskt arvsintyg, ska prövas av en tingsrätt. Bestämmelser om vilken tingsrätt som är behörig i ärendet finns i artikel 45.2.

En i artikel 39.2 i förordningen avsedd ansökan om huruvida en dom som getts i en medlemsstat ska erkännas eller inte, ska prö-

vas av den tingsrätt inom vars domkrets någon av de parter som beslutet avser är bosatt. Om ingen av de parter som beslutet avser är bosatt i Finland, ska ansökan prövas av Helsingfors tingsrätt.

2 §

Sökande av ändring i tingsrättens beslut

Ändring i tingsrättens avgörande enligt 1 § söks hos hovrätten utan att missnöje anmäls.

3 §

Europeiskt arvsintyg

Ett europeiskt arvsintyg enligt den förordning som nämns i 1 § utfärdas av magistraten.

Om det finns behov av att koncentrera behandlingen av ärenden som gäller europeiska

arvsintyg till en eller flera magistrater för att effektivisera verksamheten, utfärdas närmare bestämmelser om vilka magistrater som är behöriga i ärenden som gäller utfärdande av arvsintyg samt om grunderna för fördelningen av behörigheten mellan magistraterna genom förordning av finansministeriet.

I ett sådant beslut av magistraten som avses i artikel 72 i förordningen får ändring sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Ändring i förvaltningsdomstolens beslut får sökas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

4 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag**om ändring av 26 kap. 20 § i ärvdabalken**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i ärvdabalken (40/1965) 26 kap. 20 §, sådan den lyder i lag 1228/2001, som följer:

20 §

Bestämmelserna i detta kapitel ska iakttas endast om inte något annat följer av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr

650/2012 om behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt godkännande och verkställighet av officiella handlingar i samband med arv och om inrät-

tandet av ett europeiskt arvsintyg, av någon
annan lag eller ett fördrag som binder Fin- Denna lag träder i kraft den
land. 20 .

Helsingfors den 5 februari 2015

Statsminister

ALEXANDER STUBB

Justitieminister Anna-Maja Henriksson

*Bilaga
Parallelltext*

3.

Lag

om ändring av 26 kap. 20 § i ärvdabalken

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i ärvdabalken (40/1965) 26 kap. 20 §, sådan den lyder i lag 1228/2001, som följer:

Gällande lydelse

20 §

Bestämmelserna i detta kapitel skall iakttas endast om något annat inte följer av någon annan lag eller ett fördrag som binder Finland.

Föreslagen lydelse

20 §

Bestämmelserna i detta kapitel ska iakttas endast om *inte* något annat följer av *Europa-parlamentets och rådets förordning (EU) nr 650/2012 om behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt godkännande och verkställighet av officiella handlingar i samband med arv och om inrättandet av ett europeiskt arvsintyg, av någon annan lag eller ett fördrag som binder Finland.*

Denna lag träder i kraft den
20 .

ÖVERENSKOMMELSE

Överenskommelse mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om ändring av konventionen mellan Finland, Danmark, Island, Norge och Sverige undertecknad i Köpenhamn den 19 november 1934 om arv, testamente och boutredning

Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar har kommit överens om följande:

Artikel I

I konventionen mellan Finland, Danmark, Island Norge och Sverige undertecknad i Köpenhamn den 19 november 1934 om arv, testamente och bouppteckning ska följande ändringar göras:

Rubrik 1 ska ha följande lydelse:

I. Arv och testamente

Artikel 1 ska ha följande lydelse:

Bestämmelserna i denna konvention tillämpas på frågor om arv och testamente efter en person som vid sin död var medborgare och hade hemvist i en fördragsslutande stat, utom när annat följer av Europaparlamentets och rådets förordning (EU nr 650/2012) om behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt godkännande och verkställighet av officiella handlingar i samband med arv och om inrättandet av ett europeiskt arvsintyg.

Artikel 2 ska ha följande lydelse:

När arvlåtaren inte har bestämt annat i enlighet med vad som sägs i artikel 3, tillämpas i fråga om rätt till arv efter honom eller henne lagen i den fördragsslutande stat där han eller hon vid sin död hade hemvist.

Om det undantagsvis framgår av samtliga omständigheter i fallet att den avlidne vid sin

död uppenbart hade en närmare anknytning till en annan fördragsslutande stat än den vars lag skulle vara tillämplig enligt stycke 1, ska lagen i den andra staten tillämpas i fråga om rätt till arv.

Artikel 3 ska ha följande lydelse:

En arvlåtare får förordna att rätten till arv efter honom eller henne ska styras av lagen i den fördragsslutande stat där han eller hon vid tidpunkten för förordnandet eller vid sin död är medborgare.

En arvlåtare som är medborgare i flera fördragsslutande stater får välja lagen i en av de stater i vilken han eller hon är medborgare vid tidpunkten för förordnandet eller vid sin död.

Om arvlåtaren har förordnat att lagen i en icke fördragsslutande stat ska tillämpas, prövas lag-valsförordnandets giltighet i varje fördragsslutande stat enligt de där tillämpliga allmänna reglerna.

Till konventionen ska fogas en ny artikel 3a som följer:

Ett förordnande om tillämplig lag ska ges i den form som gäller för testamente för att vara giltigt eller framgå av villkoren i ett testamente. En återkallelse av förordnandet ska för att vara giltigt göras i den form som gäller för återkallelse av testamente. Vid pröv-

ningen av förordnandets eller återkallelens giltighet till formen iakttas det som sägs i artikel 8.

Till konventionen ska fogas en ny artikel 3b som följer:

En fördragsslutande stat får bestämma att ett sådant lagvalsförordnande som avses i artikel 3, av en arvlåtare med hemvist i den staten vid tidpunkten för förordnandet, vid ett arvskifte i denna stat är verksamt mot arvlåtarens make eller sambo endast om förordnandet meddelas den maken eller sambon.

Artikel 5 ska upphävas

Artikel 6 ska upphävas

Artikel 7 ska upphävas

Artikel 8 ska ha följande lydelse:

Arvlåtarens testamente anses giltigt till formen, om testamentet i fråga om formen uppfyller vad som föreskrivs i lagen på ort där testamentet upprättades eller testator vid upprättandet eller vid sin död hade hemvist eller i lagen i stat där testator vid upprättandet eller vid sin död var medborgare. Såvitt testamente avser fast egendom ska det också anses giltigt till formen, om testamentet i fråga om formen uppfyller vad som föreskrivs i lagen på den ort där egendomen finns.

Första stycket har motsvarande tillämpning i fråga om ändring eller återkallelse av testamente. Återkallelse ska också anses giltig till formen, om återkallelsen i fråga om formen uppfyller vad som föreskrivs i lag enligt vilken det återkallade testamentet på grund av vad som sägs i första stycket var giltigt till formen.

Hade testator enligt lagen i icke fördragsslutande stat domicil i den staten, får detta domicil åberopas i stället för hemvist i fall som avses i första eller andra stycket.

Uppstår i övrigt enligt första, andra eller tredje stycket fråga om tillämpning av lagen i icke fördragsslutande stat, tillämpas de allmänna regler som härom gälla i varje fördragsslutande stat.

Artikel 9 ska ha följande lydelse:

En fråga om arvlåtarens behörighet att upprätta eller återkalla ett testamente ska bedömas enligt lagen i den fördragsslutande stat vars lag enligt artikel 2 eller 3 ska tillämpas i fråga om rätt till arv efter den döde. Arvlåtaren ska också anses ha haft behörighet att upprätta eller återkalla testamentet om han eller hon hade sådan behörighet enligt lagen i den fördragsslutande stat där han eller hon vid tidpunkten för upprättandet eller återkallelsen hade hemvist. Om arvlåtaren vid den aktuella tidpunkten hade hemvist i en icke fördragsslutande stat tillämpas de allmänna regler som gäller i varje fördragsslutande stat.

Artikel 10 ska ha följande lydelse:

Fråga om testamentets eller återkallelens ogiltighet på grund av testators sinnessillstånd eller på grund av svek, villfarelse, tvång eller annan otillbörlig påverkan ska bedömas enligt lagen i den av staterna, där testatorn hade hemvist vid den tid då åtgärden vidtogs. Om testatorn vid den aktuella tidpunkten hade hemvist i en icke fördragsslutande stat tillämpas de allmänna regler som gäller i varje fördragsslutande stat.

Artikel 11 ska ha följande lydelse:

Hade medborgare i fördragsslutande stat vid sin död hemvist i Finland eller Sverige, ska där gällande lag tillämpas i fråga om klander av testamente.

Bestämmelser i norsk lag om att rätt på grund av testamente och invändningar mot giltigheten av testamente ska göras gällande inom vissa frister tillämpas också i fråga om testamente efter medborgare i annan fördragsslutande stat, om han eller hon vid sin död hade hemvist i Norge.

Artikel 12 ska ha följande lydelse:

Om arvlåtaren har ingått ett arvsavtal eller gett en gåva för dödsfalls skull ska avtalets eller gåvans bindande verkan bedömas enligt den stats lag som då enligt artikel 2 eller 3 gällde för rätten till arv efter honom eller henne.

Detsamma gäller fråga om egendom som arvinge mottagit av arvlåtaren under dennes livstid ska anses som förskott på arv.

Om fråga uppstår enligt första eller andra stycket om tillämpning av lagen i en icke fördragsslutande stat tillämpas de allmänna regler som därom gäller i varje fördragsslutande stat.

Artikel 15 ska upphävas

Artikel 16 ska ha följande lydelse:

På fråga om preskription av rätt att ta arv eller testamente efter en arvlåtare tillämpas lagen i den stat som enligt artikel 2 eller 3 gäller för rätten till arv efter honom eller henne.

Artikel 17 ska ha följande lydelse:

På fråga om arvinges eller testamentstagarers ansvar för gäld efter en medborgare i fördragsslutande stat eller för fullgörande av legat eller ändamålsbestämmelse enligt den dödes testamente tillämpas lagen i den fördragsslutande stat där han eller hon hade hemvist vid sin död.

Artikel 18 ska ha följande lydelse:

Kallelse på okända borgenärer, som utfärdats under boutredning är, om fordringen var känd och borgenären hade hemvist i en annan fördragsslutande stat, utan verkan, om inte borgenären i tid fått särskilt meddelande om kallelsen och dess verkan eller annars känt till den.

Artikel 19 ska ha följande lydelse:

Boutredning, avvittring, och arvskifte efter medborgare i fördragsslutande stat ska förrättas i enlighet med lagen i den fördragsslutande stat, där den döde hade hemvist. Om enligt den lagen en domstol eller annan myndighet ska medverka, ankommer det på domstol eller myndighet i den staten.

Där efterlevande make, som är medborgare i fördragsslutande stat, suttit i oskiftat bo och boet ska delas, förfärs i enlighet med lagen i den stat, där han eller hon har eller vid sin död hade hemvist; och ska, om enligt den lagen en åtgärd ska vidtas av domstol, åtgärden ankomma på domstol i den staten.

Boutredning, avvittring och arvskifte ska även omfatta till boet hörande egendom som finns i annan fördragsslutande stat.

Artikel 20 ska ha följande lydelse:

Vid avvittring som avses i artikel 19 ska i fråga om efterlevande makes rätt att, mot eller utan vederlag, ta ut viss egendom tillämpas den lag som anges i artikel 19. Detsamma gäller fråga huruvida maken äger kräva att vad som vid avvittringen tillskiftas arvinge ska hos maken inestå och arvingen för sin fordran njuta panträtt; dock att panträtt i egendom som finnes i annan fördragsslutande stat ej må komma till stånd annorledes än enligt där gällande lag.

Artikel 21 ska ha följande lydelse:

Twist om arv eller testamente efter medborgare i fördragsslutande stat, som hade hemvist i sådan stat, eller om efterlevande makes rätt eller om fordran mot dödsboet ska tas upp av domstol i den stat, enligt vars lag boutredning, avvittring och arvskifte enligt artikel 19 ska förrättas.

Äro parterna därom ense, må tvisten upptagas i annan fördragsslutande stat, dock ej där boet är föremål för behandling av domstol, testamentsexekutor, bobestyrer eller av domstol förordnad boutredningsman eller skiftesman eller tvisten avser klander av avvittring eller arvskifte i sådant bo eller av testamente efter någon som hade hemvist i Finland eller Sverige, eller av avvittring eller arvskifte efter någon som hade hemvist i Finland.

Artikel 23 ska ha följande lydelse:

Är dödsbo som avses i artikel 19 föremål för behandling av bobestyrer i Danmark eller offentligt skifte i Island eller Norge, ska vad där stadgas om inskränkning i borgenärs rätt att utmättningsvis njuta betalning ur dödsbo äga tillämpning jämväl å egendom i annan fördragsslutande stat. Vad nu är sagt gälla dock ej då fråga är om utmätning för skatt eller annan allmän avgift, som pålagts i den staten, eller om fordrans uttagande ur egendom, som häftar såsom pant eller må kvarhållas till säkerhet för fordringen.

Artikel 24 ska ha följande lydelse:

Är dödsbo som avses i artikel 19 föremål för behandling av bobestyrer i Danmark eller offentligt skifte i Island eller Norge, ska i fråga om förmånsrätt för fordran bestämmel-

serna i artikel 7 av konventionen den 7 november 1933 om konkurs äga motsvarande tillämpning.

Artikel 27 ska ha följande lydelse:

Har domstol i fördragsslutande stat fattat beslut att dödsbo som avses i artikel 19 ska omhändertagas av domstolen, arvsdomstol, boutredningsman, bobestyrelse eller testamenteexekutor, eller att boet ska bli föremål för utredning och skifte genom delägarnas försorg eller skiftas under medverkan av skiftesman, vare beslutet gällande i övriga fördragsslutande stater.

Artikel II

Bestämmelserna i denna överenskommelse tillämpas inte, om arvlåtaren dött innan överenskommelsen träder i kraft, och inte heller där efterlevande make suttit i oskiftat bo och den först avlidne maken dött före nämnda tidpunkt.

Artikel III

Överenskommelsen tillämpas inte på Färöarna eller i Grönland, men kan efter förhandlingar mellan det danska justitieministeriet och övriga fördragsslutande staters ansvariga ministerier sättas i kraft där, med de ändringar som de färöiska eller grönländska förhållandena kan ge anledning till.

Artikel IV

De fördragsslutande staterna kan tillträda denna överenskommelse genom

- a) undertecknande utan förbehåll för ratifikation eller godkännande, eller
- b) undertecknande med förbehåll för ratifikation eller godkännande i förening med efterföljande ratifikation eller godkännande.

Ratifikationshandlingarna deponeras hos det danska utrikesdepartementet.

Överenskommelsen träder i kraft den första dagen i den andra månaden som följer efter den månad då den sista fördragsslutande staten har deponerat sina godkännande- eller ratifikationshandlingar hos det danska utrikesdepartementet. En förutsättning för ikraftträdande är dock att Europaparlamentets och rådets förordning (EU nr 650/2012) om behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt godkännande och verkställighet av officiella handlingar i samband med arv och om inrättandet av ett europeiskt arvsintyg har börjat tillämpas i sin helhet i enlighet med artikel 84 i förordningen.

Om förordningen inte har börjat tillämpas senast den dag som nämns i tredje stycket, ska överenskommelsen träda i kraft den dag då förordningen börjar tillämpas i sin helhet.

Det danska utrikesdepartementet underrättar de fördragsslutande staterna om deponering av ratifikationshandlingarna och om tidpunkten för överenskommelsens ikraftträdande.

Artikel V

Originalexemplaret till denna överenskommelse deponeras hos det danska utrikesdepartementet som tillställer varje fördragsslutande stat en bestyrkt kopia därav.

Till bekräftelse på detta har de undertecknande befullmäktigade ombuden undertecknat denna överenskommelse.

Som skedde i Köpenhamn den 1. juni 2012 i ett exemplar på danska, finska, isländska, norska och svenska språken, och såvitt angår de svenska språken i två texter, en för Finland och en för Sverige, vilka samtliga texter har samma giltighet.